

Kodeks for fiskevelfærd ved landtransporter af levende regnbueørreder

1. Indledning

Dansk Akvakultur Producentorganisation (DAPO) kodeks for fiskevelfærd ved landtransporter af levende regnbueørreder opstiller gode praksisser, der skal sikre fiskevelfærden under transporten.

Den medtager ikke lovgivning og praksisser for fiskesundhed.

Kildematerialet for de gode praksisser er:

- Code of good practices on fish welfare and fish welfare indicators, udkast EU Kommissionen, juni 2025
- Recommendation on fish welfare in live transport, Aquaculture Advisory Council, 2022
- Dyrevelfærd i dansk fiskeopdræt: Regulatoriske og praktiske aspekter, DTU Aqua, 2024

På basis af ovenstående har DAPO efter konsultation med medlemmerne udvalgt og tilpasset gode praksisser til forholdene ved danske landtransporter af levende regnbueørreder.

De primære målgrupper for denne kodeks er operatører beskæftiget med landbaseret transport af levende regnbueørreder og ansatte på 'Akvakulturuddannelsen' på HANSEBERG.

2. Landtransporter af regnbueørreder i Danmark

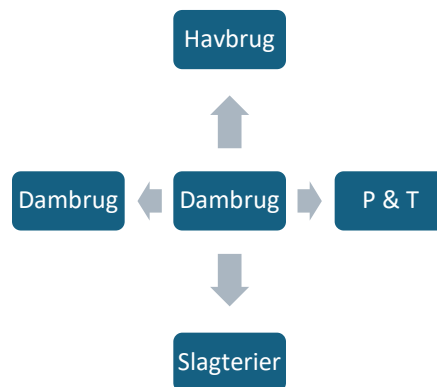
De vigtigste landtransporter af levende regnbueørreder er mellem dambrug, fra dambrug til havbrug, slagterier og put & take søer samt eksporter af levende fisk.

Der er ikke præcise opgørelser over antallet af årlige transporten eller mængder af regnbueørreder, der transporteres levende.

Nedenstående estimater er lavet på baggrund af oplysninger fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsens årlige akvakulturstatistik, hvor den seneste er fra 2023. I statistikken skelnes der mellem store og små fisk.

Det fremgår heraf, at de vigtigste transporter er til slagterier (45%) og til levende eksport (21%), og at der primært transporteres store fisk (63%). Det bemærkes, at opgørelsen omfatter alle arter og ikke blot regnbueørreder.

Tons	Store	Små	I alt
Dambrug	1416	3.405	4.821
Havbrug	1.958	1.453	3.411
Levende eksport	3.544	1.919	5.463
P & T: Danmark	663	9	672
Slagterier	8.856	2.942	11.798
I alt	16.437	9.728	26.165

Den gennemsnitlige mængde fisk per transport varierer fra nogle få hundrede kilo (mellem dambrug og til danske put & take søer) og op til 10 tons med de nyeste teknologier på transporttanke (havbrug, levende eksport og slagterier).

Transportvarigheden varierer fra under en time ved interne flytninger på et anlæg til over 8 timer ('lang transport') ved eksporter til fx Tyskland.

Fiskene transporteres oftest i sikre beholdere eller tanke placeret på lastbiler, trailere eller ladvogne.

2. Lovgivning

Retsakter

Kommissionens Delegerede Forordning 2020/691¹ regulerer spredning af fiskesygdomme som følge af transport.

EU Forordning 1/2005² om beskyttelse af dyr under transport har generelle bestemmelser, der skal sikre dyrs velfærd under transporter. Den suppleres i dansk lovgivning af bekendtgørelse om beskyttelse af dyr under transport (BEK 26 af 13/01/2020³), der bl.a. præciserer visse elementer i EU-forordningen. Forordningen og den danske bekendtgørelse har ikke specifikke bestemmelser om fisk.

¹ Om supplerende regler til Forordning (EU) 2016/429 for så vidt angår regler for akvakulturvirksomheder og transportører af akvatiske dyr

² Om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter og om ændring af direktiver

³ Bekendtgørelse om beskyttelse af dyr under transport

Artikel 3 i EU-forordningen præciserer, at: *”Det er forbudt at transportere dyr eller lade dem transportere under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødigt lidelse”.*

Dette generelle krav suppleres med følgende betingelser:

1. Forud for forsendelsen skal alle fornødne foranstaltninger være truffet for at gøre forsendelsestiden så kort som mulig og for at sikre, at dyrenes behov opfyldes under forsendelsen.
2. Dyrene skal være egnede til den planlagte forsendelse.
3. Transportmidlerne skal være udformet og indrettet samt vedligeholdes og anvendes på en sådan måde, at dyrene ikke kommer til skade eller påføres lidelser, og sådan at dyrenes sikkerhed tilgodeses
4. På- og aflæsningsfaciliteterne skal være udformet og indrettet samt vedligeholdes og anvendes på en sådan måde, at dyrene ikke kommer til skade eller påføres lidelser, og sådan at dyrenes sikkerhed tilgodeses.
5. De personer, der håndterer dyrene, skal være uddannet eller kvalificeret til dette og udføre deres arbejde uden anvendelse af vold eller andre metoder, der kan påføre dyrene unødigt frygt, skader eller lidelser.
6. Transporten skal gennemføres til bestemmelsesstedet uden forsinkelser, og dyrenes velbefindende skal løbende kontrolleres og sikres.
7. Dyrene skal råde over et gulvareal og en ståhøjde, som er passende i forhold til deres størrelse og den planlagte forsendelse.
8. Dyrene skal med passende mellemrum tilbydes vand, foder og hvile af en kvalitet og i mængder, som er passende for deres art og størrelse.

Punkterne 7 og 8 viser, at forordningen ikke i tilstrækkeligt omfang tager højde for de særlige forhold, der gælder for transporter af fisk.

EU-forordningen stiller yderligere krav om, at køretøjet skal være godkendt til transporter af dyr, herunder fisk, ved transporter på over 8 timer.

Bekendtgørelse 1471 af 08/12/2015⁴ har derudover krav om uddannelse i transporter af dyr, herunder fisk, over 65 km i forbindelse med økonomisk virksomhed. DAPO afholder hvert år et kursus i transporter af fisk. Kurset er godkendt af Fødevarestyrelsen.

EU Kommissionen har udarbejdet et forslag til en ny forordning om beskyttelse af dyr under transport⁵. Udkastet indeholder forslag til specifikke regler for transport af fisk. Det er uvist, hvornår forordningen træder i kraft, og hvilke ændringer der vil være i den endelige forordning. Der er således fremsat mere end 3.000 ændringsforslag.

⁴ Bekendtgørelse om uddannelse i transport af dyr

⁵ Forslag til forordning om beskyttelse af dyr under transport, COM(2023) 770 final

3 Gode praksisser

Transportmidlers udformning og vedligeholdelse

1. Skal være tilpasset fiskenes størrelse, vægt og antal.
2. Skal være udformet og vedligeholdt, så der undgås skader på køretøjet og andet udstyr, som direkte eller indirekte vil kunne påvirke fiskenes velfærd.
3. Bør være fri for skarpe kanter og andet, der kan skade fiskene.
4. Skal være forsynet med iltningsudstyr, det er nødvendigt for at håndtere ændringer i forholdene under transporten og imødekomme fiskenes behov.
5. Det skal være muligt at kontrollere vandets temperatur og iltindhold og om nødvendigt træffe korrigerende foranstaltninger.

Forberedelser før transport

6. I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at bedøve fisk under tilsyn af en dyrlæge, at sænke vandtemperaturen før pålæsning eller at bruge saltvand i stedet for ferskvand.
7. Fisk inspiceres før transport, og de må ikke læsses, hvis de har tegn på sygdom, fysiske skader eller udviser afvigende adfærd.
8. Operatøren skal sikre, at udstyret er i orden, og at der er tilstrækkeligt personale til at håndtere af- og pålæsning.
9. Der er en nødplan for uforudsete hændelser ved på-/aflæsning samt under transporten.
10. Det skal sikres, at beholdningen af ilt er større end det forventede behov.
11. Planlægning skal sikre, at transporttiden bliver så kort som mulig, og at fisk kan aflæsses umiddelbart efter ankomst til destinationen.
12. Der bør ikke være store forskelle i vandtemperaturen på anlægget og i transportmidlet. Fisk bør transporteres i koldt vandt, da det nedsætter metabolismen og iltbehovet, og temperaturen bør under transporten ikke variere mere end 2°C.
13. Operatører skal sikre en vandkvalitet, der er passende for regnbueørreder og transportmåden, herunder transportens varighed.
14. Der bør ikke transporteres fisk af forskellige arter og/eller størrelse i samme beholder eller tanke.
15. Fiskenes evne til at håndtere stresspåvirkninger under transport skal vurderes på grundlag af sundhedsstatus, tidligere håndtering og nylig transporthistorik.
16. Ved vandtemperaturer under 10°C skal fiskene faste i minimum 5 dage, ved vandtemperaturer over 10°C skal de faste i minimum 3 dage før pålæsning og transport.

Af- og pålæsning

17. Fisk må ikke løftes ved gæller og hale.
18. Af- og pålæsning er særligt stressende for fisk. Håndtering skal begrænses til et minimum, være varsom, og tiden uden for vand skal minimeres.
19. Pumper bør anvendes i stedet for net til at flytte fisk. Er det ikke muligt, bør nettene være bløde med lille maskestørrelse, ikke imprægneret eller imprægneret med knuder og/eller uden knuder for at begrænse skader på fisk.
20. Udstyret skal være uden skarpe kanter og andet, der kan skade fisk.
21. Samling i stimer bør ske trinvis uden at medføre unødigt stres. Varigheden og intensiteten bør minimeres.
22. Vær opmærksom på faldhøjden ved aflæsning.
23. Der skal afsættes tilstrækkelig tid til akklimatisering af fiskene i overensstemmelse med deres behov, inden de overføres til vand af en væsentligt anderledes kvalitet i forhold til fx temperatur, saltholdighed eller pH-værdi.
24. Døende eller alvorligt tilskadekomne fisk skal fjernes og aflives uden unødige lidelser.

Brug af flydende ilt under transport

25. Omgå håndteringen af ilt med omtanke og åbn haner langsomt for ikke at skabe uro i den flydende ilt.
26. Brug altid rene handsker og sikkerhedsudstyr
27. Det er vigtigt at olie og fedt ikke kommer i kontakt med oxygen, da blandingen kan selvantænde eller reagere voldsomt (flydende ilt er stærkt brandnærende).
28. Observer at alle slanger og iltsten giver en jævn fordeling af ilt i bassinet.

Transporten

29. Fiskene bør være rolige, før transporten påbegyndes, og de skal særligt tilses i perioden efter pålæsning.
30. Bestandstætheden skal tilpasses for at sikre tilstrækkelig god vandkvalitet under hele transporten.
31. Kørslen bør foregå varsom og rolig.
32. Der må ikke fodres under transporten.
33. Ilt og vandtemperatur bør observeres løbende
34. Operatøren skal være opmærksom på, at indholdet af kuldioxid ikke bliver for høj.
35. Visuel inspektion af fisk bør begrænses til et minimum og tilpasses den konkrete transport.

36. Der bør anvendes ren ilt under transporten og ikke trykluft. Luft kan bruges til beluftning og fjernelse af gasser, herunder kuldioxid og ammonium.
37. Er det nødvendigt at aflive fisk under transporten, skal chaufføren eller ledsageren være behørigt uddannet og i stand til at foretage aflivningen.

Efter transporten

38. Appetit, adfærd, sygdomme og dødelighed bør monitoreres i 1 uge efter aflæsning.
39. Fisk, der udviser unormale kliniske tegn, skal enten isoleres og undersøges af en dyrlæge, som kan anbefale en bestemt behandling, eller aflives efter en metode, der er velegnet til regnbueørreder, fiskenes størrelse, og som forhindrer unødige lidelser.
40. Operatører skal vurdere væsentlige problemer i forbindelse med transport og træffe afbødende foranstaltninger for at forhindre gentagelser.